

Geen groen idealisme

Het Brandenburgse Feldheim verklaarde zich vorig jaar zelfvoorzienend. 'Er heerst nu volledige werkgelegenheid.' Door Merlijn Schoonenboom

Als je het ergens niet verwacht, dan is het hier. In Feldheim, een piepklein gehucht op het Oost-Duitse platteland, moet het beginnen: de 'groene revolutie' in Duitsland, en daarna gelijk maar in de hele wereld.

Althans, dat zeggen ze er zelf graag, de initiatiefnemers die van het Brandenburgse dorp ten zuiden van Berlijn een volledig 'autarkisch project' hebben gemaakt. 'Eerst Feldheim, dan Berlijn, dan New York', klinkt het op deze junimorgen stoer van energieleverancier Werner Frohwitter. 'Wij zijn het energetische middelpunt van Duitsland', meent burgemeester Michael Knappe.

Om aan stroom en warmte te komen, hebben de ongeveer 150 dorpingen van Feldheim namelijk geen Russisch gas meer nodig, geen Arabische olie, en geen Duitse kernenergie. Ze regelen het gewoon zelf, en leven van de wind en van de mest van de eigen koeien.

Concreter gezegd: bijna alle dorpingen hebben hun contract met de grote landelijke energiebedrijven opgezegd; er is een eigen leidingnet naar het om de hoek gelegen windmolenpark gelegd, dat nu voor alle stroom zorgt; in een nabije oude Sovjetkazerne is een biogasfabriekje gebouwd, waar de lokale koeien- en varkensmest in verwarming wordt omgezet.

Knappe en Frohwitter ontvangen hun gasten - een aantal buitenlandse correspondenten - op het plaatselijke voetbalveldje, naast het kleine dorpsstraatje. Ze zijn inmiddels gewend hun verhaal te doen. Sinds Feldheim zich vorig jaar oktober officieel 'autarkisch' heeft verklaard, zijn er tweeduizend bezoekers langs gekomen.

Vooral de kernramp in Fukushima heeft de belangstelling voor de 'kern-energievrije' gemeente onverwacht gestimuleerd. Werner Frohwitter, woordvoerder van het uitvoerende energiebedrijf Energiequelle, leidt nu wel drie keer per week groepen rond. Ook ondernemers en ambtenaren uit het buitenland komen langs, zoals laatst een afvaardiging van de EU en een uit Polen.

Michael Knappe, burgemeester

'Feldheim is een voorbeeld voor de toekomst', zo prijst men zichzelf volleerd aan. Angela Merkel heeft immers net aangekondigd dat Duitsland in versneld

tempo moet overschakelen op duurzaamheid: de Energiewende. 'Maar duurzaamheid zal alleen lukken als het de burgers niets extra kost', weet Frohwitter: 'Onze boodschap is dan ook geen idealisme. We laten hier zien dat economie en ecologie samen gaan.'

Hoe verrassend het op deze plek ook klinkt, toch past het er. Het Brandenburgse platteland is meer radicale omslagen gewend. Het landschap is idyllisch zoals je het in Frankrijk zou verwachten. Door glooiende korenvelden dartelt een ree, er zijn dichte bossen. Af en toe duiken er echter ook grote gapende gaten op: hier werden enorme hoeveelheden bruinkool afgegraven in de DDR, die slecht ruikende brandstof van het socialistische systeem.

Het tekent de paradoxale atmosfeer in deze deelstaat. Na de val van de Muur groeide de werkloosheid in Brandenburg schrikbarend, en uit

---

In een nabije oude Sovjetkazerne is een biogasfabriekje gebouwd

de dorpjes zijn de meeste jonge mensen weggetrokken.

Er was niets, en alles werd aangegrepen. Daarom wordt tot verdriet van milieuorganisaties nog steeds volop bruinkool uitgegraven, maar uitgerekend hier zijn ook opvallend veel initiatieven ontplooid voor duurzame energie, vooral voor windenergie.

Ook in de straatjes van Feldheim is eerst weinig van de modernisering

Een lokale ambtenaar in het Duitse Feldheim. De ongeveer 150 inwoners van

te merken. Een deel van de ongeveer vijftig huisjes oogt nog steeds wat troosteloos. De gemiddelde leeftijd van de dorpingen - boeren, arbeiders en handwerkers - is zo'n 50 jaar.

Men koestert tradities. Knappe, de ambitieuze burgemeester van het stadje Treuenbrietzen waaronder Feldheim valt, vertelt dat hij ter inspiratie wel eens de verslagen van een dorpsburgemeester van begin

20ste eeuw leest: 'In 1904 kwam hij dezelfde problemen tegen als wij nu. Met de zelfvoorziening zijn we terug naar onze wortels gegaan.'

Reeksen windmolens

Maar zo romantisch is dit initiatief natuurlijk ook weer niet: het is vooral pragmatisch - zowel van het dorp als van het energiebedrijf. In het bruinkoolgebied Brandenburg heeft de opkomst van windenergie opnieuw een